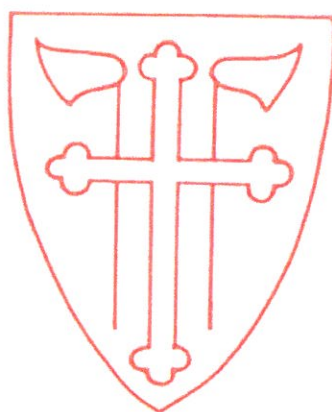
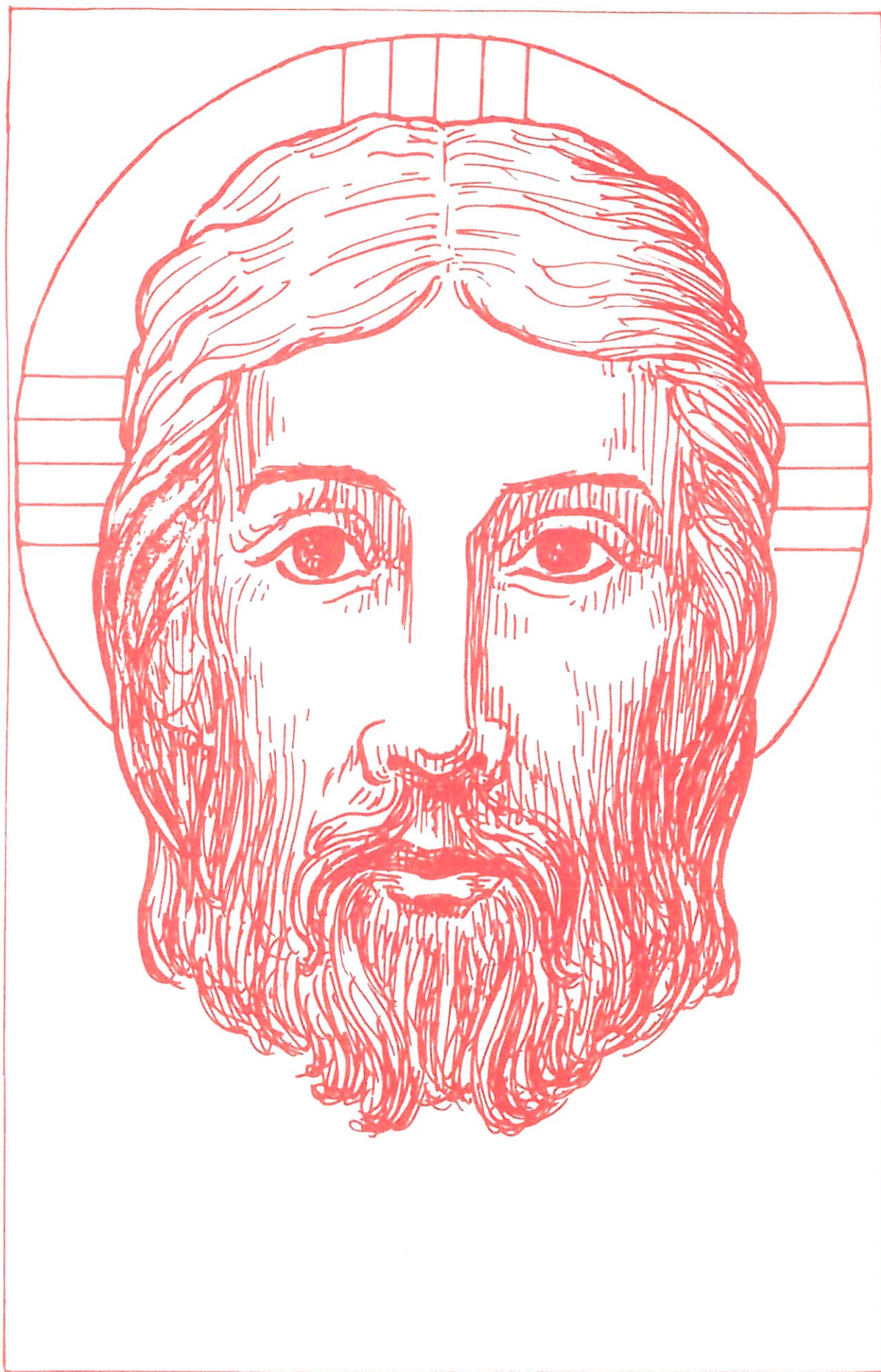

Gudstjeneste

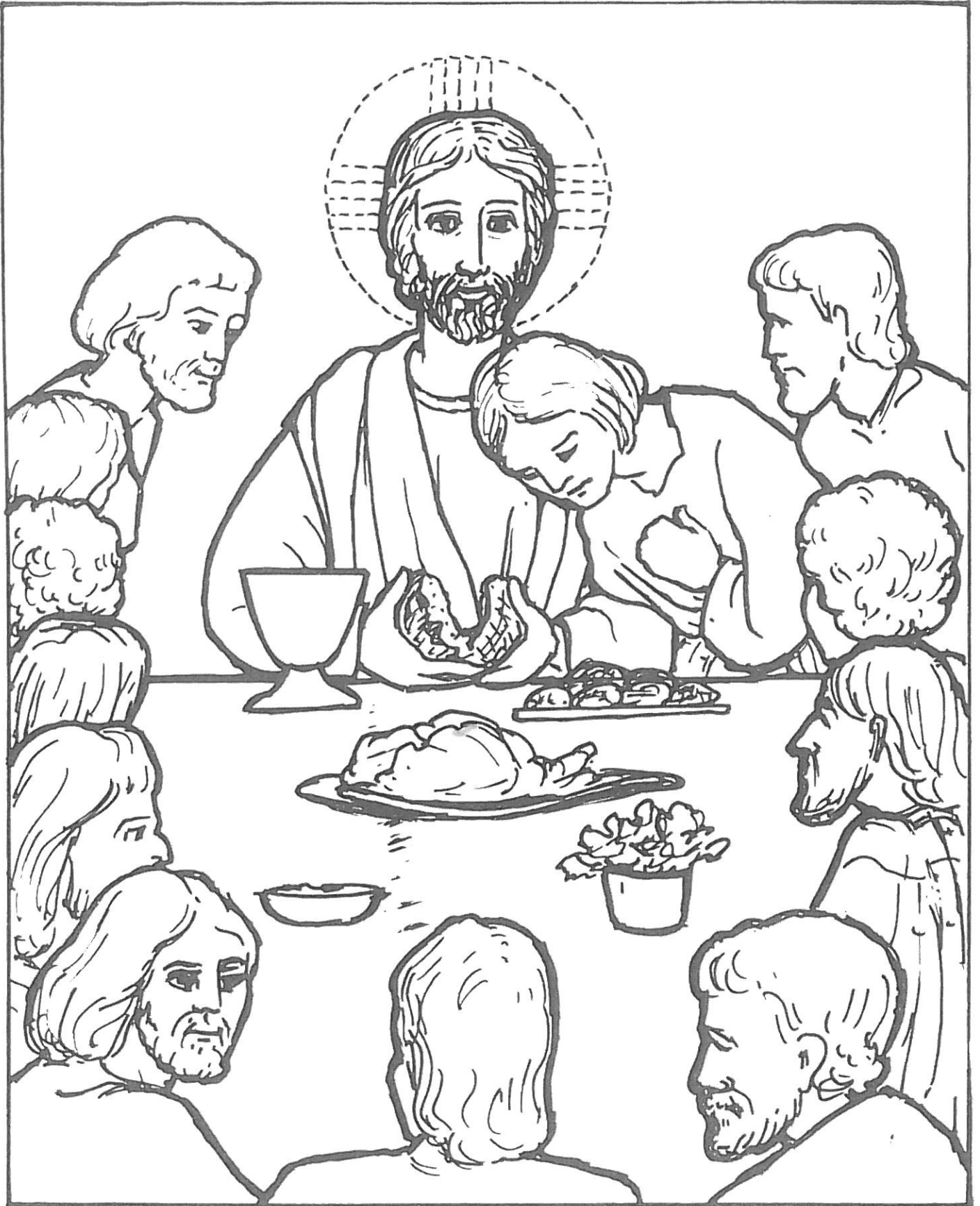
Torbjørn Olsen

Gudstjeneste

«Jeg kaller dere venner, for jeg har sagt dere alt jeg har hørt av min Far» (Joh 15, 15).

Torbjørn Olsen¹

Gudstjeneste

Gudstjeneste

PRESENTASJON AV BOKEN

Alle mennesker er kalt til å tjene Gud. Det er under gudstjeneste at Gud kommer til oss med sine nådige gaver, og det er gjennom gudstjeneste at vi får gi oss selv og alt vårt tilbake til Gud som en velbehagelig offergave. Som kristne er vi ved dåp og konfirmasjon innvidd til gudstjeneste.

Viktigst blant gudstjenestene er høymessen på søndager og andre helligdager, de daglige bønner og boten (skriftemålet). Disse former for gudstjeneste bør gjennomsyre livet til alle kristne like fra barnsben av.

I boken *Gudstjeneste* har jeg forsøkt å beskrive disse gudstjenester slik de møter oss med sin regelmessighet og nokså faste former. Gjennom Kirkens historie har formene utviklet seg noenlunde enhetlig. Den nåværende liturgi for høymesse i Den norske kirke ble godkjent ved kgl. res. 16. september 1977 og 23. september 1983. Ved kgl. res. 1. november 1985 ble det godkjent supplerende liturgiske tekster for messer og liturgi for enkeltskriftemål. I Den lille katekisme har vi fått liturgier for daglige bønner. Beskrivelsene følger stort sett disse liturgier. En del justeringer er gjort der liturgiene er mangelfulle eller misvisende. Parentes () markerer ledd som bør eller kan inngå i liturgiene, men som gjerne mangler. Stjerne * markerer ledd som ofte kan sløyfes, for messens vedkommende spesielt utenom høymesse. Sr. Ansgar Sheldon, OP, Bodø, og br. Jo Gjessing, Oslo, har vært så vennlige å hjelpe med illustrasjon og grafisk tilretteleggelse av boken.

Boken er beregnet på konfirmanter og andre lekfolk.

De faste gudstjenester som beskrives her, må ikke overflødiggjøre ordnet bibellesning, fri bønn og sjelesorg. Det er også viktig at «liturgisk» og «teoretisk» tjeneste for Gud går hånd i hånd med nestekjærlighet, diakoni og annen ytre praktisk gudstjeneste.

Må iver etter å tjene Gud påvirke vårt gudstjenesteliv (se 1. Tess 5, 17)!

Glomfjord, 4. januar 1987, den høytidelige fest for Kristi Åpenbaring.

Messe

Messe er en gudstjeneste der Guds ord forkynnes og den hellige nattverd feires. Når messen holdes som hovedgudstjeneste i en menighet på søndag eller annen helligdag, kalles den gjerne høymesse.

Messen er midtpunktet i Kirkens liv. En menighet er i grunnen ikke noe annet enn en gruppe medlemmer av Kirken som samles til messe. Det er biskopenes oppgave som apostlenes etterfølgere og ledere av Kirken å lede messene i hvert sitt bispedømme. Som rådgivere og

---

¹ Torbjørn Olsen var res.kap. i Meløy prestegjeld, Sor-Hålogaland bispedømme. Dnk. da han skrev de to heftene med titelen Gudstjeneste. Han er nå Monsignore i Den romersk-katolske kirke, og Generalvikar for Trondheim stift, se <http://www.katolsk.no/home/tolsen>

medarbeidere har den enkelte biskop prester. I praksis er det stort sett prestene som leder messen i de enkelte prestegjeld. Dette lederoppdrag er gitt av Gud. Presten står derfor som stedfortreder for Jesus Kristus i menigheten når messen feires.

Ved å delta i messen er det mulig for et døpt menneske å være en levende kristen med håp om evig liv. For å høre Guds ord er nødvendig om han skal bevare troen, håpet og kjærligheten. Ved å delta i nattverden blir han fullt og helt ett med Jesus Kristus som døde på Golgata som et offer til frelse for verden. Ved at et menneske blir ett med dette offer, gjøres han hellig i Guds øyne, og alle hans egne ufullkomne offer til Gud blir velbehagelige for Gud. Han får styrke til å leve som en kristen.

Messen er stedet der alle Guds barn samles for å bli forenet til enhet i Jesus Kristus. Der ber menigheten sine forbønner, der bekjennes troen og der lyder det kristen sang. Fellessang, vekselang og menighetssvar skal gjøre messen til en fellehandling for presten og hele menigheten.

Messen består av to hoveddeler: forkynnelse av Guds ord og nattverdfeiring. I tillegg har den en innledning og en avslutning for å samle menigheten til gudstjeneste, og til slutt igjen å sende den ut til fortsatt tjeneste for Gud blant medmenneskene. Mye av det som sies og synges i messen, også utenom selve lesningene fra Bibelen, er hentet direkte fra Bibelen.

Innledningshilsen: 1. Kor 1, 3; Rut 2,4. Kyrie eleison: Matt 20, 30. Ære være Gud: Luk.2,14.

Hellig, hellig: Jes.6,3; Matt.21,9. Herrens bønn: Matt.6,9-13. Herrens innstiftelsesord:

Matt.26,26-28; Luk.22,19-20; 1.Kor.11,23-25. Du Guds Lam: Joh.1,29; Matt.20,30.

Velsignelse: 4.Mos.6,24-26.

Messeklærne skal vise at det er som Kirkens tjenere og ikke som privatpersoner, at prester og andre utfører tjeneste i messen. Den hvite messeskjorten skal dessuten minne om renselsen som skjedde i dåpen, stolaen (det fargede båndet) om det åk som er lagt på de ordinerte prester, og messehagelen om Jesu øversteprestelige drakt.

ORDNING AV MESSEN MESSENS INNLEDNING

(Samling og bønn)

Inngangssalme *

Før inngangssalmen kan det ringes med kirkeklukkene og spilles et preludium. Under inngangssalmen kommer presten eller en prosesjon inn i kirken. Under prosesjon kan menigheten stå oppreist.

Messen kan begynne med at alle tegner seg med korsets tegn mens presten sier:

I Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn.

Innledningshilsen *

L: La oss bøye oss for Gud og bekjenne våre synder.

Presten kan hilse menigheten og si:

For eksempel.:

Nåde være med dere

Og fred fra Gud vår Far,

Og Herren Jesus Kristus.

Eller:

Herren være med dere!

Menigheten bør svare:

Og med deg (være Herren)!

Syndsbekjennelse

Presten:

La oss bøye oss for Gud og bekjenne våre synder.

Menigheten: KNELENDE ELLER SITTENDE

Hellige Gud, himmelske Far.
Se i nåde til meg, syndige menneske,
som har krenket deg med tanker, ord og gjerninger
og kjenner lysten til det onde i mitt hjerte.
For Jesu Kristi skyld, ha langmodighet med meg.
Tilgi meg alle mine synder og gi meg å frykte og elske deg alene.

(Tilgivelsesønske)

Kyrie eleison

Menigheten og presten: SITTENDE

Kyrie eleison,
Gud Fader, miskunne deg.
Kriste eleison,
Herre Krist, miskunne deg.
Kyrie eleison,
Hellig Ånd, miskunne deg.

Melodier: 01, 011, 014, 017, 021, 022

Ære være Gud *

*Denne lovsang brukes fortrinnsvis på søndager utenom adventtiden og fastetiden, samt på festdager og høytidelige fester.
Presten eller en forsanger:*

Ære være Gud i det høyeste.

Menigheten, presten, koret eller en forsanger:

Og fred på jorden blant mennesker som har Guds velbehag.

Enten:

Omkved:

Vi lover deg,
vi priser deg,
vi tilber deg,
vi opphøyer deg. (Amen).

Sangen kan fortsette:

Vi hyller deg for din store herlighet,
Herre Gud himmelske konge,
Allmektige Fader.

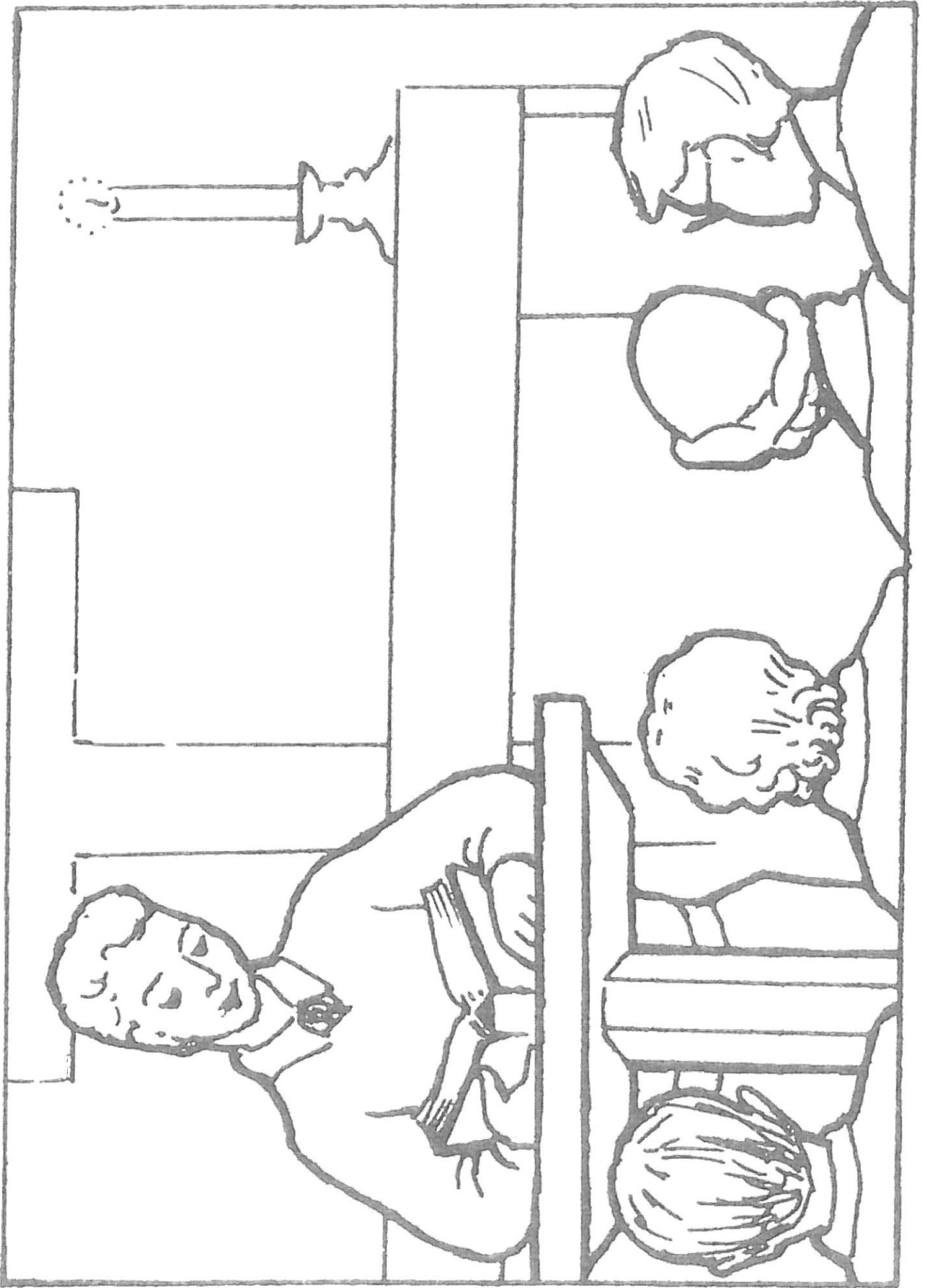
Omkved:

**Herre, Guds enbårne Sønn,
Jesus Kristus,
Guds Lam som bar all verdens synder,
Miskunne deg over oss.**

Du som sitter ved Faderens høyre hånd,
Hør vår bønn.

Omkved:

**For du alene er hellig,
Du alene er Herre,**

Du alene er den høyeste,
Jesus Kristus,
**Med Den Hellige Ånd,
I Faderens herlighet.**

Omkvad:

(Amen. Amen. Amen.)

Melodier: 02, 018, 023, 024

Kollektbønn

Presten:

La oss alle be.

Etter stille bønn ber presten en kollektbønn.

Menigheten svarer:

Amen.

Melodi: 03

Eller:

Vi lover, priser, tilber deg,
vi gir deg takk og ære.
Med evig troskap hersker du,
ditt navn velsignet være!
Ja, uten grenser er din makt,
og alt må skje som du har sagt,
du allmakts Gud og Fader.

Du Guds enbårne, Jesus Krist,
høyt over verdens riker,
du ene er vår frelser visst
som oss med Gud forliker.
O du Guds Lam som for oss led,
for din skyld har vi vunnet fred,
miskunn deg over alle!

O Hellig Ånd, vår trøster sann,
all sannhet du oss lære,
så vi ved Ordet holder fast
og lever til Guds ære!
Vokt oss for djervlens falske list,
lær oss å tro på Jesus Krist,
og så bli salig! Amen.

Melodi: 025

Messens første hoveddel

FORKYNNELSE AV GUDS ORD

Presten:

La oss høre Herrens ord.

Menigheten: STAENDE

Gud være lovet! Halleluja, halleluja, halleluja.

Melodi: 03

Første lesning fra Bibelen

Salme fra Bibelen *SITTENDE*

Andre lesning fra Bibelen * *STAENDE*

To lesninger utenom evangelielesningen brukes fortrinnsvis på søndager og høytidelige fester. For øvrig bortfaller en av lesningene dersom det leses særskilt pretekst.

Trosbekjennelse *

Credo

Trosbekjennelsen brukes fortrinnsvis på søndager og ved høytidelige fester.

Presten:

La oss bekjenne vår hellige tro.

Menigheten, presten og koret bekjenner

Enten:

Jeg tror på Gud Fader, den allmektige,
himmelens og jordens skaper.

Jeg tror på Jesus Kristus,
Guds enbårne Sønn, vår Herre,
som ble unnfanget ved Den Hellige Ånd,
født av jomfru Maria,
pint under Pontius Pilatus,
korsfestet, død og begravet,
fór ned til dødsriket,
stod opp fra de døde tredje dag,
fór opp til himmelen,
sitter ved Guds, den allmektige Faders høyre hånd,
skal derfra komme igjen for å dømme levende og døde.

Jeg tror på Den Hellige Ånd,
en hellig, allmenn kirke,
de helliges samfunn,
syndenes forlatelse,
legemets oppstandelse
og det evige liv.

Amen.

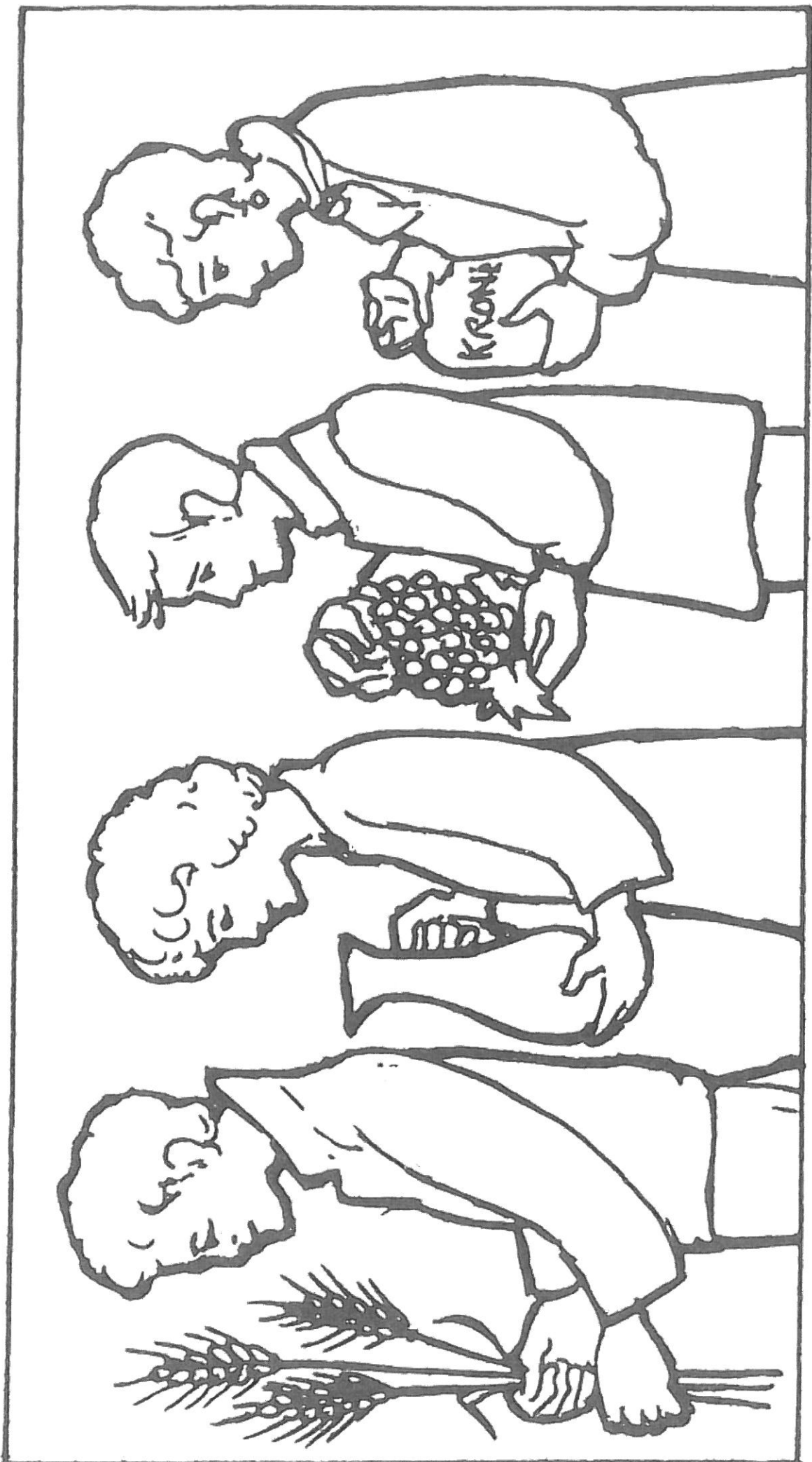
(Den apostoliske trosbekjennelse)

Melodi: 04

Eller:

Vi tror på én Gud,
den allmektige Far,
som har skapt himmel og jord,
alt synlig og usynlig.

**Vi tror på én Herre, Jesus Kristus,
Guds enbårne Sønn,
født av Faderen før alle tider,
Gud av Gud, lys av lys,
sann Gud av sann Gud,
født, ikke skapt,
av samme vesen som Faderen.
Ved ham er alt blitt skapt.
For oss mennesker og til vår frelse
steg han ned fra himmelen,
og ved Den Hellige Ånd og av jomfru Maria
ble han menneske av kjøtt og blod.**

Han ble korsfestet for oss under Pontius Pilatus,
led og ble begravet,
**oppstod den tredje dag etter Skriftene
og fór opp til himmelen,
sitter ved Faderens høyre hånd,**
skal komme igjen i herlighet
for å dømme levende og døde,
og hans rike skal være uten ende.

**Vi tror på Den Hellige Ånd,
som er Herre og gjør levende,
som utgår fra Faderen og Sønnen,**
tilbes og æres sammen med Faderen og Sønnen,
og som har talt gjennom profetene.
Vi tror på én hellig, allmenn og apostolisk Kirke.
Vi bekjenner én dåp til syndenes forlatelse
**og venter de dødes oppstandelse
og et liv i den kommende verden.
Amen.**

(Den nikenske trosbekjennelse)

Melodi: 026

(Halleluja)salmefør evangeliet * SITTENDE

Før Evangeliet leses, synger kor og menighet en eller flere "hallelujasalmer" eller andre salmer eller sanger. Ordet "halleluja" brukes helst ikke i fastetiden.

Evangelielesting STAENDE

Etter at Evangeliet er lest, kan det synges en eller flere salmer og leses en særskilt pretekst. Da flyttes trosbekjennelsen til etter lesningen av Evangeliet.

Preken * SITTENDE

Salme etter prekenen *

Etter denne salme kan kunngjøringene leses.

Forbønn

Menigheten svarer etter hvert bønneledd:

Herre, hør vår bønn.

Menigheten slutter forbønnen med:

Amen.

Messens andre hoveddel

NATTVERDFEIRING

1. Menighetens offergaver bæres frem

Pengeoffer samles inn *

Ofring på alteret

Foruten eventuelt pengeoffer ofres det på alteret brød, vin og vann til nattverden.

Bønn over offergavene

Presten ber høyt eller stille en bønn over offergavene.

Menigheten bør svare om presten ber høyt:

Amen.

Salmer før nattverden

Musikk og sang kan brukes før, under og etter bonnen over offergavene.

2. Takkebønn over gavene

Innledende vekselsang

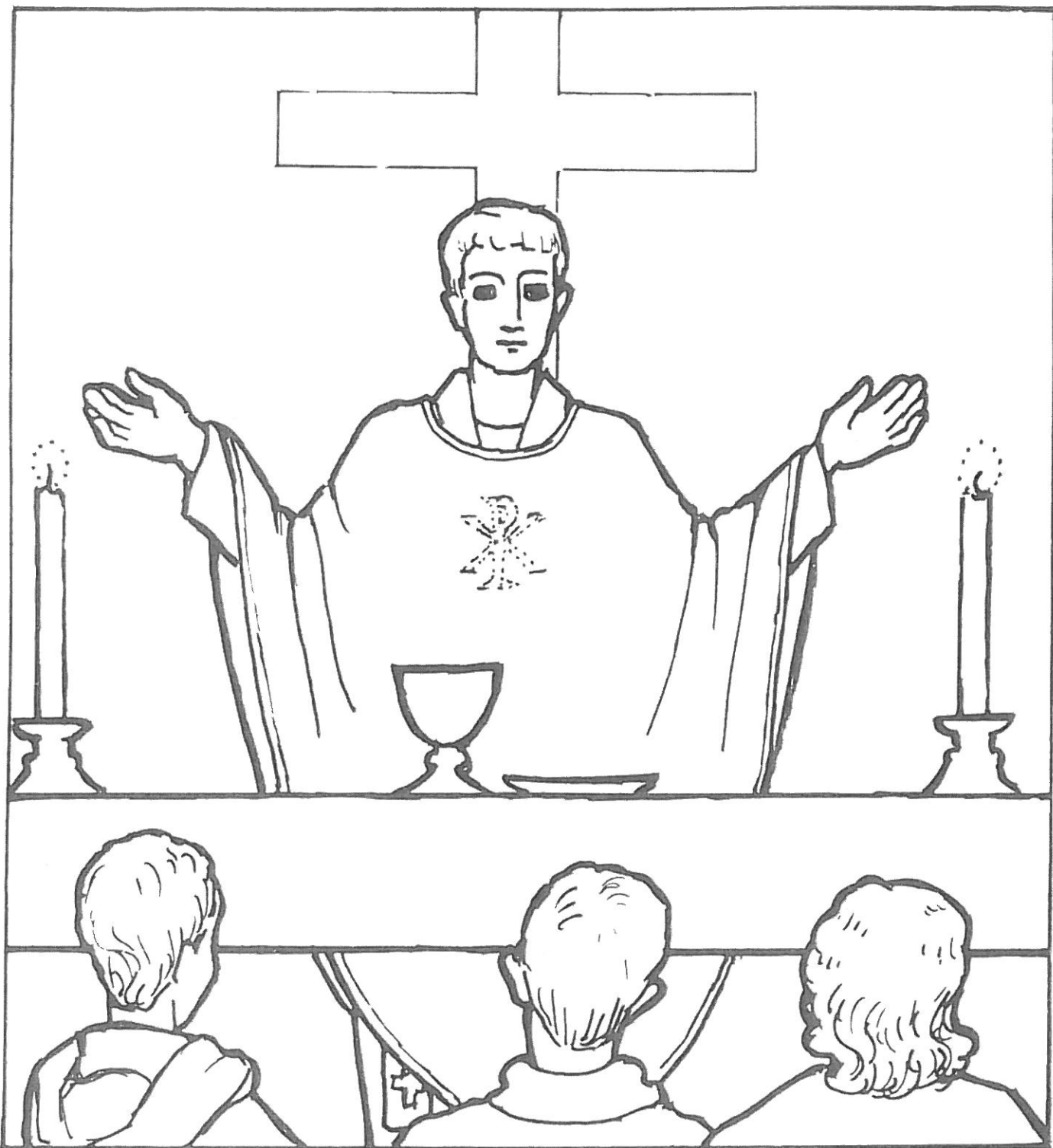
Presten:

Herren være med dere.

Menigheten:

Og med deg være Herren. **STAENDE**

Presten:

Løft deres hjerter.

Menigheten:

Vi løfter våre hjerter til Herren.

Presten:

La oss takke Herren vår Gud.

Menigheten:

Det er verdig og rett.

I sannhet verdig og rett

Prefasjon

Presten istemmer en prefasjon, for eksempel denne:

I sannhet verdig og rett er det
at vi alltid og alle steder takker deg
hellige Herre, allmektige Far, evige Gud,
ved Jesus Kristus, vår Herre,
han som du sendte til frelse for verden,
for at vi ved hans død skulle få syndenes forlatelse
og ved hans oppstandelse vinne det evige liv.
Ved ham lovsynger englene din herlighet,
og din menighet i himmelen og på jorden
priser ditt navn med samstemmig jubel.
Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende synge:

Hellig, hellig

Sanctus

Menigheten:

**Hellig, Hellig, Hellig, er Herren Sebaot,
All jorden er full av hans herlighet.
Hosianna i det høyeste.
Velsignet være han som kommer i Herrens navn.
Hosianna i det høyeste.**

Melodier: 07, 012, 015, 019.

Takkebønnen over gavene fortsetter vanligvis med nattverdbønn I, II, III eller IV. Disse bønnene er på de neste sider gjengitt ved siden av hverandre.

Presten fortsetter å be:

Nattverdbønn I

Takkebønn

Oppstandne Herre og Frelser,
vi lover og priser ditt hellige navn
fordi du gav deg selv for våre synder.
Deg være ære for kjærligheten som er sterkere enn døden.

Bordbønn

Gi oss som kommer til ditt bord for å motta ditt legeme og blod,
å ta del i dette hellige måltid med ydmyke og oppriktige hjerter.
Forén oss med deg som grenene med vintreet,
lær oss å elske hverandre som du har elsket oss,
og la oss en gang samles hos deg i ditt fullendte rike.

Nattverdbønn II

Vi priser deg, hellige Gud,
himmelens og jordens Herre,
du som har elsket verden og gitt

din Sønn Jesus Kristus
før at han skulle frelse oss fra synd og død
og vinne deg et hellig folk.

Herrens Bønn

Menigheten og presten ber sammen Fader vår, se side 24.

Nattverdbønn III

Hellige Gud, allmektige Herre, nådige Far.
Uten ende er din miskunn, og evig er ditt herredømme.
Du har fylt ditt skaperverk med lys og liv;
himmelen og jorden er fulle av din herlighet.
Gjennom Abraham lovte du å velsigne alle folkeslag.
Du berget Israel, ditt utvalgte folk.
Gjennom profetene fornyet du ditt løfte.
Og da tiden var kommet, sendte du din Sønn,
han som i ord og gjerning forkynte ditt rike
og var lydig mot din vilje helt til døden.

Nattverdbønn IV

Takkebønn

Vi takker deg, Herre over himmel og jord,
Du som åpner din hånd
og metter alt levende med det som godt er,
Du sendte din Sønn
Så han skulle lide på korset,
Og du reiste ham opp fra døden.
Han er det sanne brød
Som kommer ned fra himmelen
Og gir verden liv.

Bønn om Ånden

Epiklese

Presten:

Vi ber deg, send din Ånd over oss
og disse dine gaver,
så vi med tro og takk kan ta imot det himmelske brød.
Og likesom kornet er blitt ett i brødet
og druene i vinen,
så gjør oss til ett med hverandre
og med Herren Jesus Kristus.

Innstiftelsesordene følger, nattverdbønn I-III

Vår Herre Jesus Kristus i den natt da han ble forrådt,
tok han et brød,
takket, brøt det, gav disiplene og sa:
TA DETTE OG ËT DET.
DETTE ER MITT LEGEME SOM GIS FOR DERE.
GJØR DETTE TIL MINNE OM MEG.
Likeså tok han kalken etter måltidet,

takket, gav dem og sa:
DRIKK ALLE AV DEN.
DENNE KALK ER DEN NYE PAKT I MITT BLOD
SOM UTØSES FOR DERE TIL SYNDENES FORLATELSE.
GJØR DETTE SÅ OFTE SOM DERE DRIKKER DET, TIL MINNE OM MEG.

*I nattverdbønn I slutter takkebønnen over gavene med Innstiftelsesordene. Messen fortsetter med Du Guds Lam, side 25.
I nattverdbønn II-IV fortsetter en på forskjellige måter fram til Herrens Bønn:*

Nattverdbønn II

Ihukommelse

Anamnese

Presten fortsetter å be:

Herre, vi feirer dette måltid
med glede og takk for ditt fullbrakte offer,
i troen på din seierrike oppstandelse og himmelfart
og i forventning om din gjenkomst i herlighet.

Bordbønn

Vi ber deg, gi oss som kommer til ditt bord
for å motta ditt Legeme og Blod
å ta del i dette måltid
med ydmyke og oppriktige hjerter.
Foren oss med deg som grenene med vintreet,
lær oss å elske hverandre som du har elsket oss,
og la oss en gang samles hos deg i ditt fullendte rike.

Messen fortsetter med Du Guds Lam, se side 25.

Nattverdbønn III

Proklamasjon

Presten:

Derfor, så ofte som vi spiser dette brødet og drikker av kalken, forkynner vi Herrens død,
inntil han kommer. *1 Kor 11,26*

Menigheten:

Kristus døde.
Kristus stod opp.
Kristus skal komme igjen.

Presten:

Derfor, barmhjertige Far,
vil vi med dette brødet og denne kalken
komme i hu at Herren gav sitt liv for oss.
Og i troen på hans oppstandelse
venter vi på at han kommer igjen i makt og herlighet
og vil holde sitt store gjestebud sammen med sitt folk.

Menigheten:

Amen. Ja kom, Herre Jesus.

Bønn om Ånden

Epiklese

Presten:

Vi ber deg, allmektige Far,
gi oss din Hellige Ånd.
La oss kjenne kraften av Kristi oppstandelse,
så vi som tar imot hans legeme og blod,
kan leve til pris og ære for din herlighet
og få del i den arven som de hellige får i lyset.

Menigheten:

Amen. Ja kom, du Hellige Ånd.

Offerbønn

Presten:

Forén vår bønn med bønnene
fra dine tjenere alle steder og gjennom alle tider,
og med forbønnen fra vår store øversteprest,
som alltid ber for oss, inntil han kommer med seier,
som Herren over alle ting.

Avsluttende lovprisning

Doxologi

Ved Ham og i Ham
og i samfunn med Den Hellige Ånd
skal du ha all herlighet og ære,
allmektige Far, evige Gud, nå og til evig tid.

Messen fortsetter med Herrens bønn. se side 24.

Nattverdbønn IV

Vi takker deg, Herre over himmel og jord,
du som åpner din hånd
og metter alt levende med det som godt er.
Du sendte din Sønn så han skulle lide på korset,
og du reiste ham opp fra døden.
Han er det sanne brød,
som kommer ned fra himmelen og gir verden liv.

Bønn om Ånden

Epiklese

Presten:

Vi ber deg: Send din Ånd over oss og disse dine gaver,
så vi med tro og takk kan ta imot det himmelske brød.
Og likesom kornet er blitt ett i brødet og druene i vinen,
så gjør oss til ett med hverandre og med Herren Jesus Kristus.

Proklamasjon

Presten:

Herre Jesus Kristus,
Så ofte som vi spiser dette brødet og drikker av kalken
forkynner vi din død, inntil du kommer:

Menigheten:

Amen. Ja kom, Herre Jesus.

Messen fortsetter med Herrens bønn, se side 24.

3. Guds offergave deles ut

(Herrens bønn)

Menigheten og presten ber Fader Vår sammen dersom Herrens bønn ikke er bedt tidligere under nattverdfeyringen.

Enten:

Fader vår, du som er i himmelen!
La ditt navn holdes hellig.
La ditt rike komme.

La din vilje skje på jorden som i himmelen.
Gi oss i dag vårt daglige brød.
Forlat oss vår skyld,
som vi òg forlater våre skyldnere.
Led oss ikke inn i fristelse,
men frels oss fra det onde.
For riket er ditt,
og makten og æren i evighet.
Amen.

Melodi: 08

Eller:

Fader vår, du som er i himmelen.
Helliget worde ditt navn;
komme ditt rike;
skje din vilje, som i himmelen,
så òg på jorden;
gi oss i dag vårt daglige brød;
forlat oss vår skyld,
som vi òg forlater våre skyldnere;
og led oss ikke inn i fristelse;
men fri oss fra det onde.
For ditt er riket
og makten og æren i evighet.
Amen.

Melodi: 027

(Bordbønn)

(Brødsbrytelse)

Du Guds Lam

Agnus Dei

Menigheten og presten under brødsbrytelsen:

Du Guds Lam, som bar all verdens synder, miskunne deg over oss.
Du Guds Lam, som bar all verdens synder, miskunne deg over oss.
Du Guds Lam, som bar all verdens synder, gi oss din fred.

Melodier: 09, 013, 016, 020.

(Fredshilsen)

Pax

Presten:

Herrens fred være med dere alltid.

Menigheten:

Hans fred være med deg.

Nattverdgiestene kan her utveksle håndtrykk med de nærmeste omkringstående og si:

Fred være med deg.

Nattverdtudeling **SITTENDE**

Nattverdgiestene kommer fram, kneler ned, tar imot nattverdrødet i sine apne hender, drikker av felleskalken eller tar imot nattverdvinen med særkalk, reiser seg og går tilbake til plassene sine.

Utdelingsordene kan lyde:

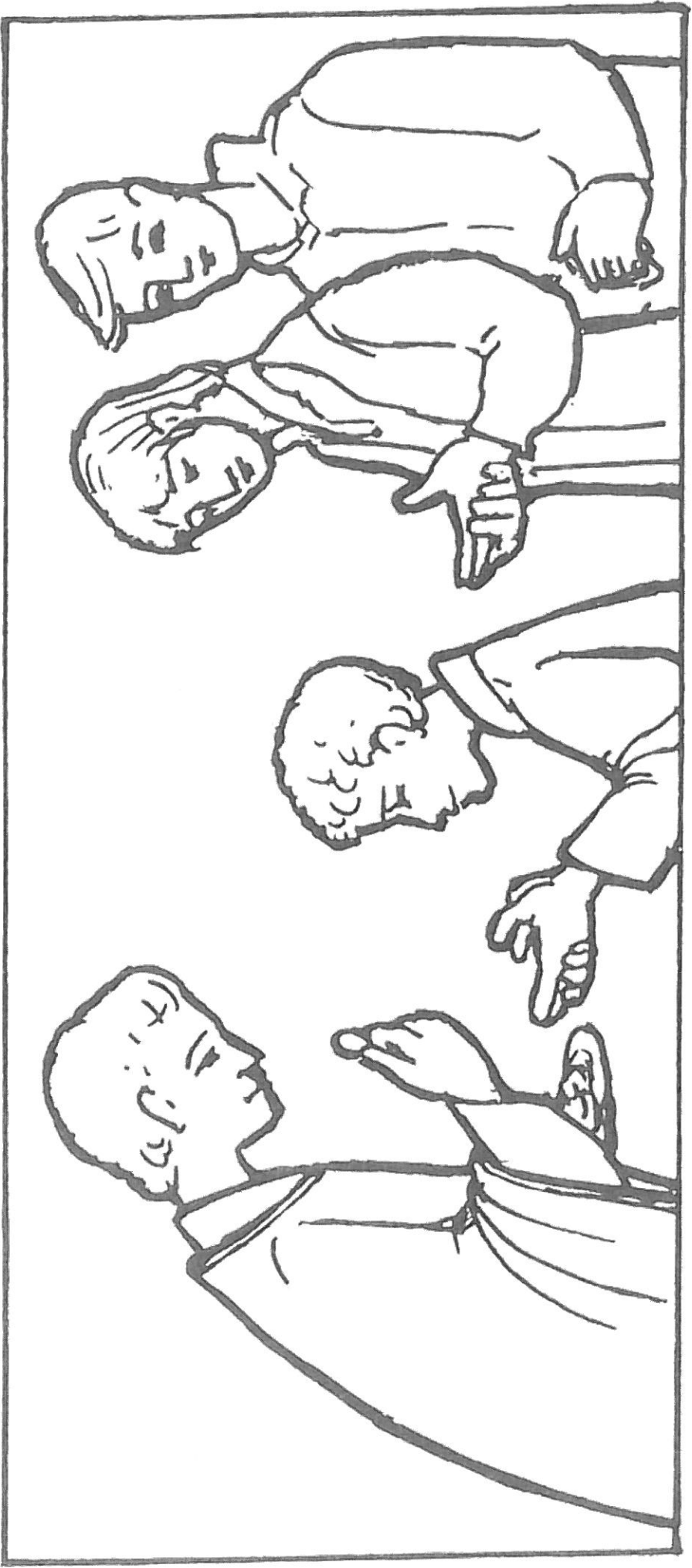
Dette er Jesu legeme.

Dette er Jesu blod.

Slutningsønsket lyder:

Fred være med dere!

Salmer under nattverdtudelingen *

Takkekollekt etter nattverden

Menigheten svarer:

Amen

Melodi: 010

MESSENS AVSLUTNING

(Velsignelse og utsendelse)

Slutningssalme *

Slutningshilsen

Enten:

Presten:

Herren være med dere!

Menigheten: STÅENDE

Og med deg være Herren!

Melodi: 010

Alternativ:

Presten eller forsanger:

La oss prise Herren!

Menigheten: STÅENDE

Gud være lovet!

Halleluja, halleluja, halleluja.

Melodi: se 03.

Velsignelse

Presten tegner korsets tegn over menigheten mens han velsigner med ordene:

Herren velsigne deg og bevare deg.

Herren la sitt ansikt lyse over deg og være deg nådig.

Herren løfte sitt åsyn på deg og gi deg fred.

Den enkelte kan ta imot velsignelsen ved å tegne seg med korsets tegn mens menigheten svarer:

Amen, amen, amen.

Melodi: 010

3 x 3 klokkeslag *

Utsendelse *

Diakon eller presten:

Gå i fred og tjen Herren med glede!

Utgangspill *

Bønn

Bønn er henvendelse til Gud. Ved å bli født på nytt i dåpen blir et menneske Guds barn med rett til å henvende seg til ham som Far (se Matt 6, 9). For en kristen gir bønner stor trygghet, styrke og hjelp i livet. Gjennom bønner når den kristne glede, takk og lovprisning høyden i sin utfoldelse. Bønn er derfor en svært viktig form for kristen gudstjeneste.

En kristens liv bør helt gjennomføres av bønn. Bønn bør være en livsholdning vel så mye som enkelthandlinger. Men underveis til dette mål er både regelmessig og leilighetsvis bønn nyttig. I det minste bør morgenbønn og aftenbønn høres med i enhver kristens daglige gudstjenesteliv. Også i forbindelse med måltidet bør det alltid bes bordbønn og takkebønn. De forskjellige situasjoner vil gjøre det naturlig med forskjellige bønner. Derfor må det være god plass for fri bønn. Men også fast formulerte bønner har alltid spilt en viktig rolle (se Luk 11, 1-4). De gir undervisning og trening i å be, de er med på å gi bønnelivet bredde, og de gir hvile i bønner. Prestasjon av gode bønner må aldri være noe mål.

I Den lille katekisme finnes det enkle eksempler på morgenbønn og aftenbønn, og på bønner før og etter måltidene. Disse bønner kan læres av alle.

Korsets tegn er naturlig før en bønn, og skal være en påminnelse om dåpen. Da ble dette tegn første gang tegnet på den som ble døpt. Korsets tegn gjøres ved å føre høyre hånd (pekefinger, langfinger og tommelfinger samlet) fra pannen til brystet, og deretter fra venstre til høyre skulder. Det minner om at den dømte tilhører Gud, og at han er ett med Jesus som ble korsfestet for hans frelses skyld (se Gal 2, 20). Det er ut fra dette også en bønn til Gud om velsignelse.

Det er knyttet spesielle løfter til den bønn som flere er sammen om (se Matt 18,19). Derfor er det riktigst om flere kan be sammen (f.eks. en familie). En leder da bønner. Men det er også godt mulig å be f.eks. en bordbønn stille for seg selv.

Det mest naturlige er om bønn skjer stående eller knelende.

Slik viser den som ber, med hele kroppen sin at han vender seg til Gud. Å knele er å gi uttrykk for syndsbekjennelse og omvendelse, eller respekt for Gud, spesielt for Jesus Kristus som kom inn i vår verden. Men passer det best, kan f.eks. en bordbønn også bes mens den eller de som ber, sitter på plassene sine ved bordet.

Bordbønn kan gjerne innledes med ord fra Salmenes bok. Før et måltid f.eks.: Sal 145,15-16. Etter et måltid, f.eks.: Sal 106, 1; 136, 25; 147, 9-11.

MORGENBØNN

Den som våkner, bør begynne dagen med å be morgenbønn straks han har stått opp.

Korsets tegn **STÅENDE**

Først tegner han seg med korsets tegn mens han sier:

I Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn. Amen.

Trosbekjennelse **STÅENDE ELLER KNELENDE**

Stående eller knelende fremsier han den apostoliske trosbekjennelse, se side 13.

Herrens bønn

Stående eller knelende fremsier han Fader vår, se side 24.

Bønn for dagen *

Jeg takker deg, min himmelske Far,

ved Jesus Kristus, din kjære Sønn,
fordi du i denne natt har bevart meg
fra all skade og fare.
Og jeg ber deg at du også i dag
vil bevare meg fra synder og alt ondt,
så all min gjerning og mitt liv
må være deg til behag.
For jeg overgir meg med legeme og sjel
og alt i dine hender.
La din hellige engel være med meg,
så den onde fiende ikke får makt over meg. Amen.
Til denne bønn kan også føyes andre bøtter for dagens gjerning

Velsignelse **STÅENDE**
Herren velsigne meg,
og verne meg mot alt ondt,
og føre meg til det evige liv.
Amen.

Salme *
Når bønner er bedt, kan dagens gjerning begynne, gjerne mens en salme synges. Se Salmeboken nr. 770-778.

AFTENBØNN
Den som skal legge seg, bør slutte dagen med å be aftenbønn like før han går til sengs.

Korsets tegn **STÅENDE**
Først tegner han seg med korsets tegn mens han sier:
I Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn. Amen.

Salme *
Nå eller helt til slutt i bønner kan en salme synges. Se Salmeboken nr. 779-823.
Trosbekjennelse **STÅENDE ELLER KNELENDE**
Stående eller knelende fremsier han den apostoliske trosbekjennelse, se side 13.

Herrens bønn
Stående eller knelende fremsier han Fader vår, se side 24.

Bønn for natten *

Jeg takker deg, min himmelske Far,
ved Jesus Kristus, din kjære Sønn,
fordi du nådig har bevart meg i denne dag.
Og jeg ber deg at du må tilgi meg alle mine synder, all urett som jeg har gjort, og nådig
bevare meg i natt.
For jeg overgir meg med legeme og sjel
og alt i dine hender.
La din hellige engel være med meg,
så den onde fiende ikke får makt over meg. Amen.
Til denne bønn kan også føyes andre bøtter.

Velsignelse **STÅENDE**
Herren velsigne meg,
og verne meg mot alt ondt,
og føre meg til det evige liv.

Amen.

Når bonnen er bedt, og en salme eventuelt er sunget, er det tid for glad å legge seg til å sove.

Bot

Bot er istandsetting (*bøting*) av noe som er gått i stykker. Kristen bot er ikke en form for straff, men istandsetting av det gode forhold mellom et døpt menneske og Gud når dette har gått i stykker. Det gjør det stadig i denne verden. Derfor vil et ekte kristenliv alltid være preget av bot. Evangeliet er gledesbudskapet om at bot er mulig med godt resultat. Boten er derfor en viktig form for kristen gudstjeneste.

Skriftemålet er et stort hjelpemiddel i boten. Derfor regnes det blant nådemidlene, og kan også kalles *botens sakrament* eller *forsoningens sakrament*. I Den lille katekisme er det omtalt mellom dåpen og nattverden. De dømte bør lære seg å bruke skriftemålet alt mens de er barn.

Alle kristne har i dåpen fått sine synder tilgitt, og blitt medlemmer av den kristne Kirke. Slik er de blitt Guds barn. Siden er det meningen at de skal leve et hellig liv. Men det klarer ingen. Derfor heter det om en kristen at han samtidig er rettferdig og synder. Når dette livet er over og Gud tar sine barn til seg, må han ta bort alle syndene de har gjort etter at de ble døpt.

Skriftemålet er til for at Guds barn skal slippe å vente så lenge på at syndene blir løftet av dem. Det skal også hjelpe den som har vanskelig for å tro at han kan være en kristen, til å få et sikkert håp om det. Bl.a. gjennom prestens syndstilgivelse kan Gud straks ta bort syndene, og la det syndige menneske få høre det, slik at han på nytt kan begynne å leve et hellig liv som om han var "nydøpt". Gud handler slik gjennom prestene fordi han har satt dem til å være hyrder for menighetene (se Matt 18, 17 og Joh 20, 23).

Skriftemålet er nemlig ikke noe annet enn at et menneske bekjenner (for Gud og gjerne også for et menneske) sine synder, og at presten så meddeler det syndenes forlatelse i kraft av den fullmakt han fikk fra Gud ved sin ordinasjon. Dertil hører det med til boten at den som har fått sine synder tilgitt, ved Guds hjelp forbedrer seg etter skriftemålet.

Ved syndstilgivelse under skriftemål legger presten hendene sine på hodet til den som har bekjent sine synder. Det er et *liturgisk tegn* som brukes når Gud bekrefter og fornyer det han gjorde i dåpen. Handspåleggelse brukes på samme måte rett etter dåpen, og når et barn som er døpt hjemme, fremstilles i menigheten. På samme måte brukes handspåleggelse ved konfirmasjonen.

Når skriftemål foregår under en menighetsgudstjeneste i kirken, og uten at den enkelte nevner sine konkrete synder, kalles det *alminnelig skriftemål*. Når skriftemål foregår uten nærvær av andre enn presten og den som skriver, kalles det *enkeltskriftemål*. I tidligere tider forekom også *offentlig skriftemål*, d.v.s. at den som skriftet, bekjente sine synder i kirken for hele menigheten, og mottok deretter syndenes forlatelse.

FORBEREDELSE TIL SKRIFTEMÅL

Den som vil gå til skrifte, bør forberede seg. Her følger noen gode råd til den som forbereder seg:

Finn deg et sted der du en tid (f.eks. en time eller to) uforstyrret kan være for deg selv. Ta med deg papir og blyant.

Sett deg godt til rette, og vær stille. Be Gud sende sin Hellige Ånd til deg og vise deg helt konkret hvilke synder du har gjort.

Ta for deg f.eks. de ti bud, Bergprekenen eller spørsmålene i et skriftespeil. Les hver setning rolig. Tenk over hva som menes. Si til deg selv: Når syndet jeg sist på denne måte? Prøv ikke

å unnskyldte deg. Legg heller ikke skylden på andre. Si ikke at du ikke er verre enn andre, men finn ut hva galt du har gjort. Skriv ned alt du kommer over. Er du i tvil om noe er synd eller ikke, så skriv også det ned, og ta det siden opp med skriftefaren. Han kan hjelpe deg til å finne ut om det er synd eller ikke.

Tenk på Gud som har skapt deg, og hva frelsen kostet Guds Sønn, og innrøm åpent og ærlig for ham hvordan situasjonen er.

Ta med deg papiret med «synderegisteret» når du går for å skrifte.

Skriftespeil

1.bud: Du skal ikke ha andre guder enn meg.

Har jeg tatt hensyn til meg selv, andre mennesker eller ting, mer enn til Gud?

Har jeg skammet meg over min tro? Har jeg vært overtroisk?

Har jeg brukt en rimelig del av mine penger til menighet, Kirke, misjon eller nødhjelp?

Har jeg sett på, og brukt min tid, mine evner og mine anlegg som Guds gave?

Har jeg dyrket fremmede guder?

2. bud: Du skal ikke misbruke Guds navn.

Har jeg brukt Guds navn og Guds ord lettferdig og uærbødig? Har jeg forsømt bibellesning og bønn?

Har jeg sverget falsk eller sviktet et løfte?

Har jeg talt usømmelig, bannet, eller fått andre til å banne?

3. bud: Du skal holde hviledagen hellig.

Har jeg p.g.a. unødig arbeid, sport e.l. eller uten grunn, forsømt gudstjenesten og nattverden?

Har jeg forsømt å be for min menighet og Kirken, og dem som har særlige oppgaver og ansvar der? Har jeg øvet kritikk bak deres rygg? Har jeg forsømt å takke for min dåp?

4. bud: Du skal ære din far og din mor.

Har jeg vært utakknelig, fordringsfull, hensynsløs, frekk eller uvennlig i mitt hjem?

Har jeg talt nedsettende om min familie overfor utenforstående? Har jeg glemt omsorg og forbønn for min familie?

Har jeg forsømt å holde kontakt med mine foreldre, besteforeldre og andre nære slektninger?

Har jeg forsømt mitt ansvar som borger av mitt land og verdenssamfunnet?

Har jeg vært uvennlig, hovmodig eller urettferdig i forhold til arbeidskamerater, over- og underordnede?

5. bud: Du skal ikke slå i ihjel.

Har jeg båret på hat og hevntanker mot noen? Har jeg forsømt å hjelpe der jeg kunne?

Har jeg drept, skadet eller satt i fare andres eller eget liv og helse ved uvørenhet, slik som brudd på trafikkreglene o.l.?

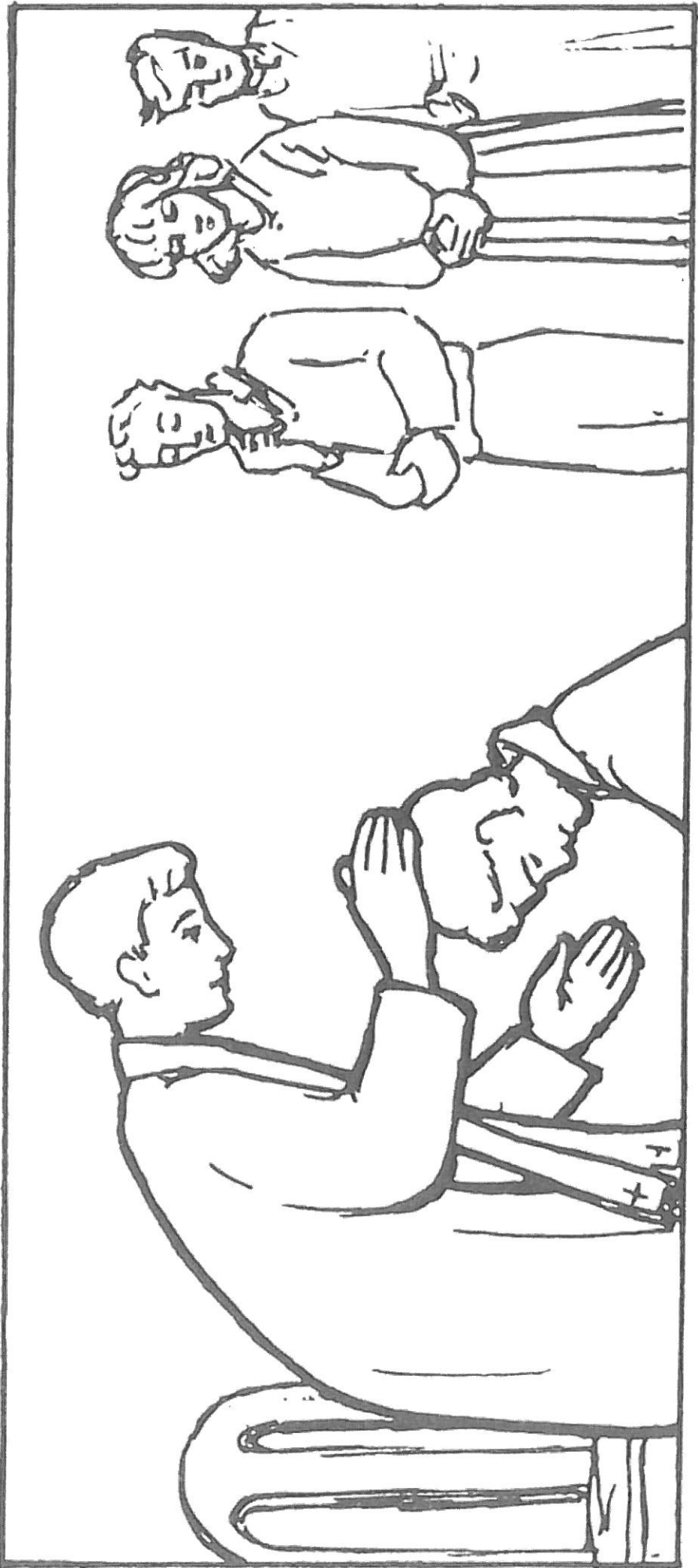
Har jeg skadet egen eller andres sunnhet ved mangel på måtehold og dårlig eksempel i forhold til mat, nytelsesmidler o.l.? Eller ved å fordømme et sunt levevis?

6. bud: Du skal ikke bryte ekteskapet/Du skal ikke drive hor.

Har jeg vært forsømmelig eller hensynsløs overfor min ektefelle? Har jeg dvelt ved ukyske forestillinger? Eller søkt dem opp i smusslitteratur, dårlig film, video o.l.?

Har jeg vært utro mot min ektefelle eller den som en gang skal bli det?

Har jeg foregrepet ekteskapet?

Har jeg ved ord, holdning, klesdrakt o.l. lekt med andres følelser?

7. bud: Du skal ikke stjele.

Har jeg stjålet, forsømt å levere tilbake lånte ting, snytt på arbeidstiden, underbetalt folk, skrevet falsk i selvangivelsen, unndratt meg billett kjøp, toll m.m.?

8. bud: Du skal ikke tale usant om din neste.

Har jeg baktalt noen eller unnlatt å stoppe et ondt rykte? Har jeg løyet, hyklet eller smigret? Har jeg unnlatt å ta alt i beste mening?

9. og 10. bud: Du skal ikke begjære.

Har jeg misunt noen?

Har jeg fralurt noen noe?

Har jeg på urett vis trengt meg inn mellom andre mennesker som skulle stå eller høre sammen?

Til slutt:

Har jeg ellers særlige synder å bekjenne framfor Guds vilje om at jeg skal elske Ham over alle ting, og min neste som meg selv?

ORDNING AV ENKELTSKRIFTEMÅLET

Enkeltskriftemål foregår i kirken, i sakristiet, på prestekontoret eller et annet sted der presten(skriftefaren) og skriftebarnet(den som vil skrifte sine synder) kan snakke sammen uforstyrret. Skriftebarnet gjør presten oppmerksom på at det ønsker å skrifte. eventuelt først med en sjelesørgerisk samtale. Begge setter seg.

INNLEDNING

Sjelesørgerisk samtale * SITTENDE

Bekjennelse overfor presten kan allerede knyttes til en slik samtale.

Til den sjelesørgeriske samtale kan det også knyttes en samtale om skriftemålet ut fra Den lille katekisme.

Innledningsord

Presten kan fra nå av bære fiolett stola.

Presten og skriftebarnet kan nå tegne seg med korsets tegn mens presten sier:

I Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn.

Skriftebarnet bør svare:

Amen.

Innledningssalme

Presten:

La oss sammen be.

Skriftebarnet bør sammen med presten be:

Herre, du ransaker meg og kjenner meg.

Om jeg sitter eller står, så vet du det,
langt borte fra merker du mine tanker.

Om jeg går eller ligger, ser du det,
du kjenner alle mine veier.

Ja, før jeg har et ord på tungen,
vet du det, Herre, fullt og helt.

Ransak meg Gud, og kjenn mitt hjerte.
Prøv meg og kjenn mine tanker.
Se om jeg er på den onde vei,
og led meg på evighetens vei. *Salm 139 1-4, 23-24*

SYNDSBEKJENNELSE

Bekjennelse overfor presten *

Skriftebarnet nevner uten å unnskyld seg sine synder overfor presten f.eks slik det har skrevet dem ned. Er det tvil om noe er synd, kan det spørre presten om det.

Presten kan så gi skriftebarnet noen gode råd for livet etter skriftemålet.

Skriftebønn

Presten:

KNELENDE
eller **SITTENDE**

Bekjenn så dine synder for Gud.

Skriftebarnet fortsetter med å bekjenne overfor Gud at han er en synder og be om syndenes forlatelse. Ved denne skriftebønn kan han bruke egne ord, en salme fra Salmenes bok (f.eks Salme 51) messens Synsbejennelse (se side 9) eller en av de faste skriftenøner f.eks:

Kjære Herre Gud.

Jeg har mange ganger krenket deg med tanker, ord og gjerninger,
og er uten unnskyldning.

Men jeg tror på din enbårne Sønn, Jesus Kristus,
som har lidt døden for å frelse meg,
og ber deg for hans skyld:

Tilgi, ja tilgi meg alle mine synder.

Gi meg din Hellige Ånd,
så jeg tror ordet om at mine synder er tilgitt,
vender meg bort fra synden,
og lar din hellige og gode vilje råde i mitt liv.
Herre, miskunn deg over meg. Amen.

Andre faste skriftebønner se side 40.

SYNDSFORLATELSE

Løftesord

Presten reiser seg og sier: Gud være deg nådig og styrke din tro. Den oppstandne Herre sier til sine disipler: Ta imot Den Hellige Ånd. Dersom dere tilgir noen deres synder, da er de tilgitt. Dersom dere fastholder dem for noen, da er de fastholdt .

Tilgivelse

Absolusjon

Presten legger hendene på skriftebarnets hode og sier:

Etter vår Herre Jesu Kristi ord og befaling
TILGIR JEG DEG ALLE DINE SYNDER
I FADERENS OG SØNNENS OG DEN HELLEGE ÅNDS
NAVN (+).

Skriftebarnet bør svare:

Amen .

Skriftemålshilsen

Presten fortsetter:

Han som begynte en god gjerning i deg,
skal fullføre den-helt til Jesu Kristi dag.
Fred være med deg.

AVSLUTNING

Takkesalme * **SITTENDE**

Skriftebarnet og presten:

Min sjel, lov Herren!
Ja, alt som i meg er, skal love hans hellige navn.
Min sjel, lov Herren, glem ikke alle hans velgjerninger.
Han tilgir all din skyld og leger all din sykdom.
Han frir ditt liv fra graven
og kroner deg med godhet og miskunn.
Barmhjertig og nådig er Herren,
langmodig og rik på miskunn.
Han anklager ikke for alltid,
og er ikke evig harm.
Han gjør ikke med oss etter våre synder,
og lønner oss ikke etter våre misgjerninger.
Så høy som himmelen er over jorden,
så stor er Herrens nåde mot dem som frykter ham.
Så langt som øst er fra vest, tar han våre synder bort fra oss.

Salme 103, 1-4, 8-12

Herrens bønn *

Skriftebarnet og presten kan sammen be Fader Vår, side 24.

Alternative skriftebønner

E n t e n :

Herre, Hellige Gud. Ditt ord sier at jeg er en synder, som er fortapt uten din nåde.
Denne sannhet er ofte fjern og uvirkelig for meg, Herre. Gi meg vilje og mot til å la meg avsløre av ditt ord. Du har skapt meg, og jeg står til ansvar for deg med mitt liv. Din vilje skulle styre mine tanker og min ferd, men mine ønsker fortrenger oftest din vilje.
Du har sagt at jeg skal elske mine medmennesker, men mine holdninger preges ofte av likegyldighet, kulde og kritikk.
Du krever sannhet og åpenhet i mitt liv, men jeg viker unna for oppgjøret. Likevel vet jeg at bare når mitt liv ligger forsvarsløst åpent for deg, kan jeg ta imot din frelse. Herre, ta fra meg den lettvinde trygghet. Tilgi meg min synd for Jesu Kristi skyld. Gi meg den hellige uro som alltid på ny driver meg til deg, så jeg kan leve i sann trygghet og tillit.

Eller:

Hellige Gud, barmhjertige Far,
jeg arme menneske som har del i slektens
synd og skyld,
bekjenner for deg, rettferdige Gud,
at jeg på mange måter har forbrutt meg mot deg.
Jeg har ikke elsket deg over alle ting,
og ikke min neste som meg selv.
Med tanker, ord og gjerninger
har jeg syndet mot deg og dine hellige bud.
Om du skulle dømme meg etter det jeg har gjort,
hadde jeg fortjent å bli forkastet av deg.
Men nå har du, kjære himmelske Far,
lovet at du i nåde vil ta imot alle som vender om til deg
og i tillit til vår Frelser Jesu Kristi fortjeneste
tar sin tilflukt til din store barmhjertighet.
Du vil tilgi dem alt de har forbrutt
og aldri mer tilregne dem deres synder.
Dette setter jeg min lit til
og ber om tilgivelse for all min synd,
for Jesu Kristi skyld.

Liturgiske sanger

1. Messens ordinære sanger

- 01-Kyrie eleison
- 02-Gloria
- 03-Kollektbønn m.v.
- 04-Credo-Apostolicum
Se salmeboken nr. 944
- 05-Forbønn
- 06-Innledende vekselsang
- 07-Sanctus
- 08-Fader Vår/Herrens Bønn
- 09-Agnus Dei
- 010-Takkekollekt m.v.

2. Botssanger

- 011-Kyrie eleison i botstidene
- 012-Sanctus i botstidene
- 013-Agnus Dei i botstidene

3. Festsanger

- 014-Kyrie eleison i festtidene
- 015-Sanctus i festtidene
- 016-Agnus Dei i festtidene

4.Sanger fra middelalderen

017- Kyrie(Orbis factor), A

Se salmeboken nr.939

018-Gloria VIII(Hilarius-De angelis)

Se salmeboken nr.942

019-Sanctus XVIII(Deus genitor alme)

Se salmeboken nr.947

020-Agnus Dei XVII(Kyrie salve)

Se salmeboken nr.948

5.Moderne Kyrie-sanger

021- Kyrie eleison av Egil Hovland

Se salmeboken nr.938

022-Kyrie eleison av Trond Kverno

Se salmeboken nr.940

6.Alternative Gloria-sanger

023-Gloria med menighetsomkved

024-Gloria i klassisk form

025-Gloria med høytidsvers

Se salmeboken nr.263, v.2-4

026- Credo-Niceanum

Se salmeboken nr.945

6.Alternativ tekst til Herrens bønn

027- Herrens bønn i eldre oversettelse

6.Måltidssang

028- Salmevers før måltid

Se salmeboken nr.789

Liturgiske Sanger

1. Messens ordinære sanger

01 — Kyrie eleison

Ky-ri-e e - le - i - son, Gud Fa - der, mis-kunne deg.

Kris-te e - le - i - son, Her-re Krist, mis - kunne deg.

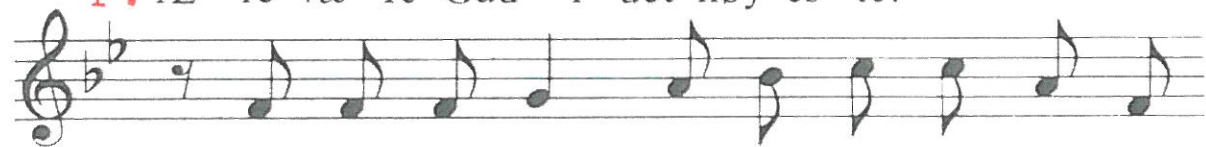

Ky-ri-e e - le - i - son, Hel-lig Ånd, miskun-ne deg.

02 — Gloria

P. Æ - re væ - re Gud i det høy-es - te!

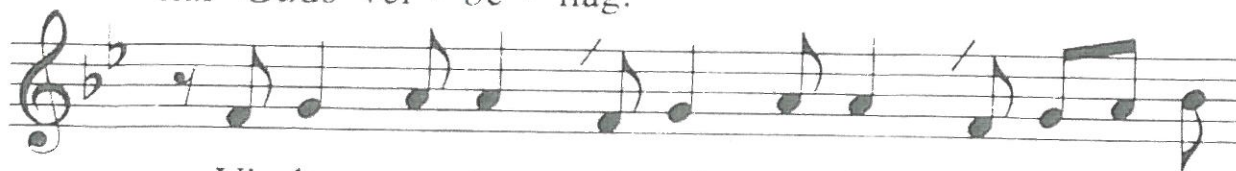

M. Og fred på jor - den blant men-nes - ker som

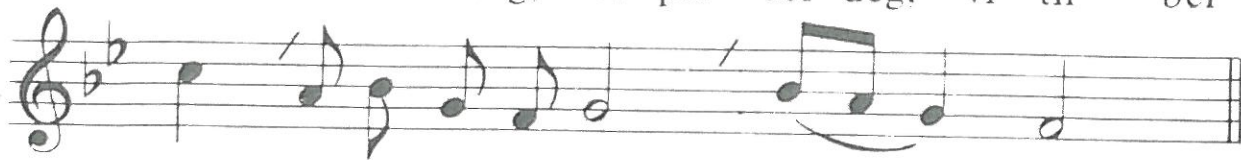

har Guds vel - be - hag.

Vi lo - ver deg, vi pri - ser deg, vi til - ber

deg, vi opp-høy-er deg. A - men.

03 — Kollektbønn m.v.

P. La oss al - le be.

Presten ber en kollektbønn.

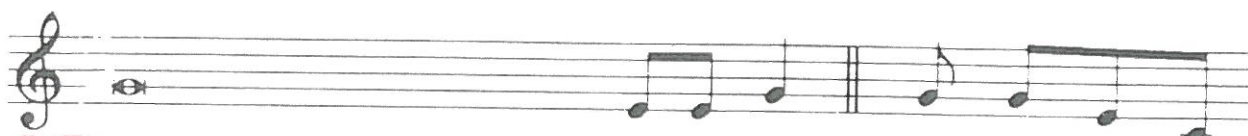

M. A - men.

M. Gud være lo-vet! Hal-le-lu-ja, hal-le-lu-ja, hal-le-lu - ja.

04 — Credo

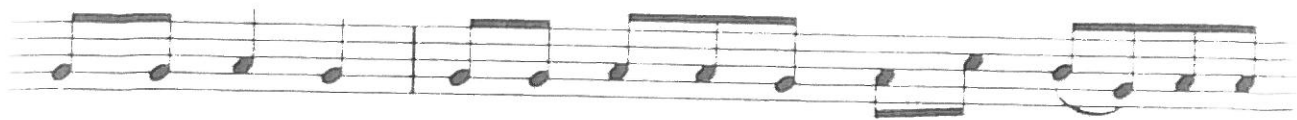
L(F) La oss bekjenne vår hel - li - ge tro. *A* Jeg tror på Gud

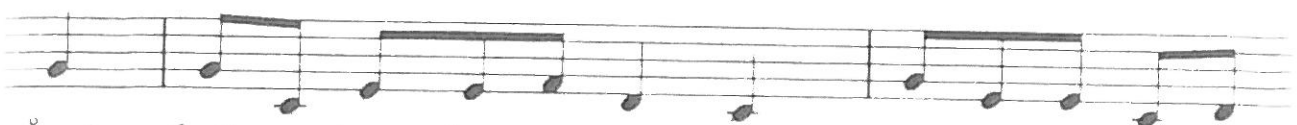
Fa - der, den all - mek - ti - ge, him - me - lens og jor - dens

ska - per. Jeg tror på Je - sus Kris - tus, Guds en-bår-ne

Sønn, vår Her - re, som ble unn-fan-get ved Den Hel - li-ge

Ånd, født av jom - fru Ma - ri - a, pint un-der Pon - ti -

us Pi - la - tus, kors-fes-tet, død og be-gra - vet,

før ned til døds - ri - ket, stod opp fra de dø-de

tred - je dag, før opp til him-me-len, sit - ter ved

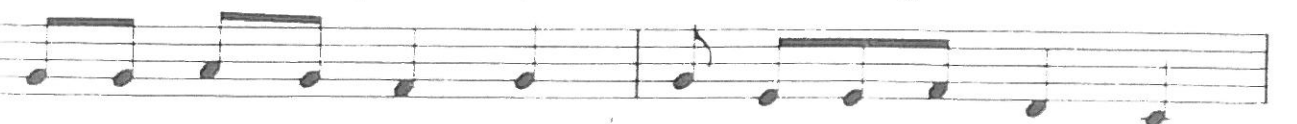
Guds, den all-mek - ti - ge fa - ders høy - re hånd,

skal der-fra kom-me i-gjen for å døm-me le-ven-de og

dø - de. Jeg tror på Den Hel - li - ge Ånd, en

hel - lig, all-menn kir - ke, de hel - li - ges sam - funn,

syn - de - nes for - la - tel - se, le - ge-mets opp-stan - del - se

og det e - vi - ge liv. A - men, a - men, a - men.

05 — Forbønn

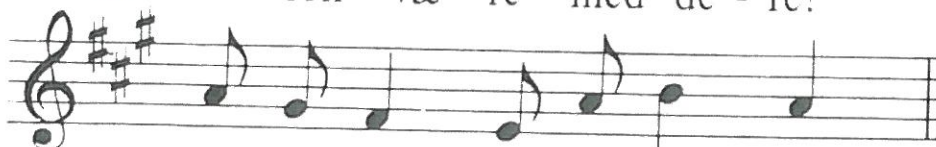

M. Her - re, hør vår bønn. A - men.

06 — Innledende vekselsang

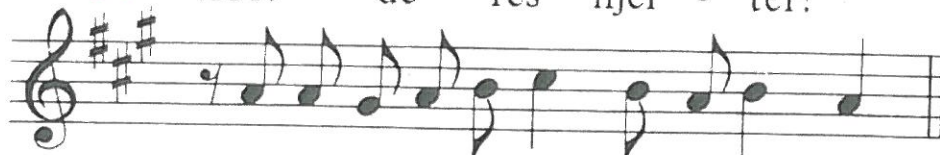
P. Her-ren væ - re med de - re!

M. Og med deg væ - re Her - ren!

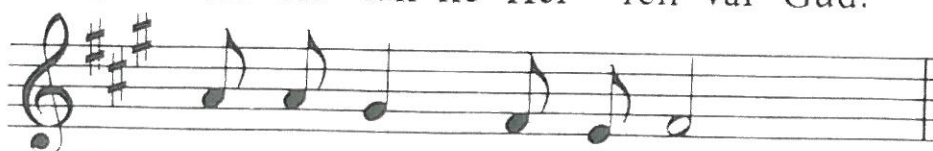
P. Løft de - res hjer - ter!

M. Vi løfter vå-re hjer-ter til Her - ren.

P. La oss tak-ke Her - ren vår Gud.

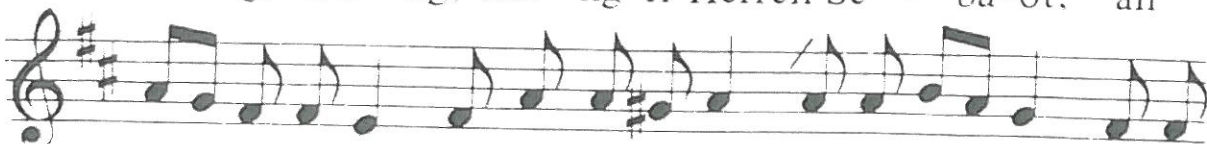

M. Det er ver - dig og rett.

07 — Sanctus

Hel-lig, hel - lig, hel - lig er Herren Se - ba-ot, all

jor - den er full av hans her-lig-het. Ho-si-an - na i det

høy - es - te. Vel-sig-net være han som kom-mer i
Her - rens navn. Ho-si - an - na i det høy - es - te.

08 — Herrens bønn

Fader vår, du som er i him - me - len. La ditt navn
hol - des hel - lig. La ditt ri - ke kom - me.
La din vilje skje på jor - den som i him - me - len.
Gi oss i dag vårt dag - li - ge brød. Forlat oss vår skyld, som
vi og forlater vå - re skyld - ne - re. Led oss ikke inn i
fris - tel - se, men frels oss fra det on - de. For riket
er ditt, og mak - ten og æ - ren i e - vig - het. A - men.

09 — Agnus Dei

Du Guds Lam, som bar all ver-dens syn - der, mis -
kun - ne deg o - ver oss. Du Guds Lam, som bar all
verdens syn-der, mis-kun - ne deg o - ver oss. Du Guds
Lam, som bar all verdens syn-der, gi oss din fred.

010 — Takkekollekt m.v.

Presten ber en takkebønn for nattverden.

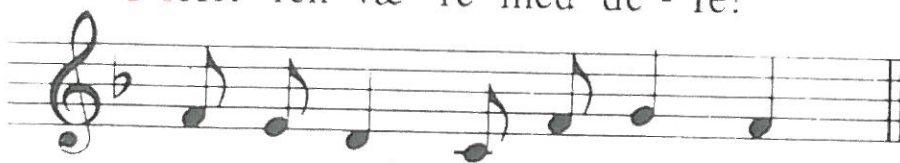

M. A - men.

Menigheten synger slutningssalmen.

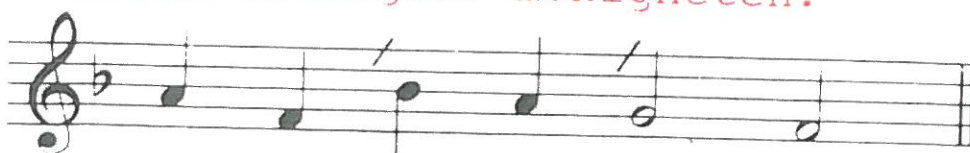

P. Her-ren væ - re med de - re!

M. Og med deg væ - re Her - ren!

Presten velsigner menigheten.

M. A - men, a - men, a - men.

2. Botssanger

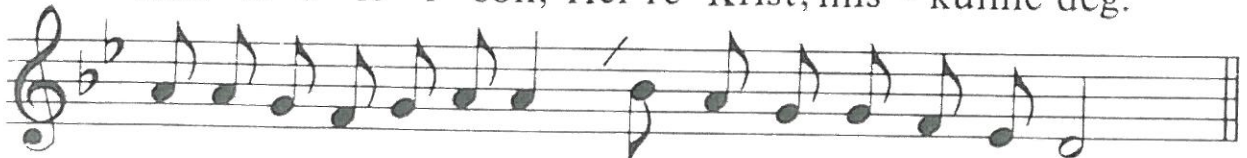
011 — Kyrie eleison i botstid

Ky-ri-e e-le-i-son, Gud Fa-der, miskunne deg.

Kris-te e-le-i-son, Her-re Krist, mis - kunne deg.

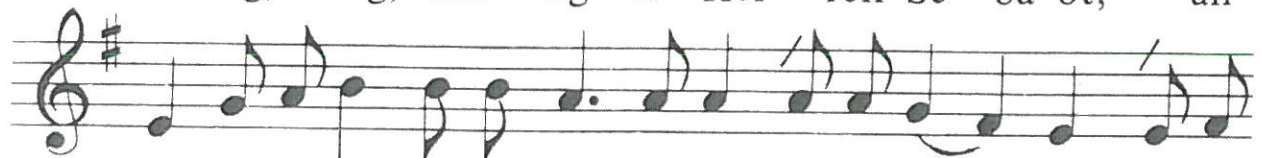

Ky-ri-e e-le-i-son, Hel-lig Ånd, miskunne deg.

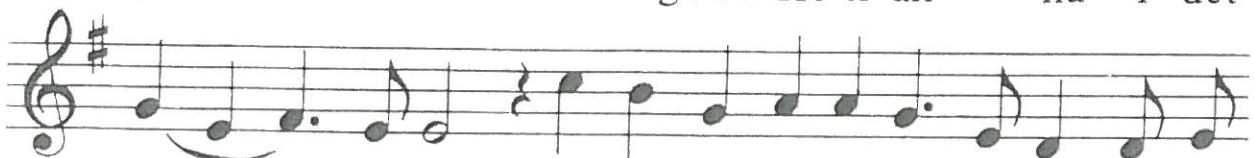
012 — Sanctus i botstid

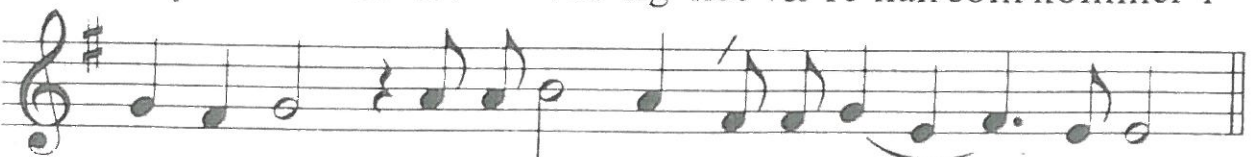
Hel-lig, hellig, hel - lig er Her - ren Se - ba-ot, all

jorden er full av hans her - lig-het. Ho-si-an - na i det

høy - es-te. Vel-sig-net væ-re han som kommer i

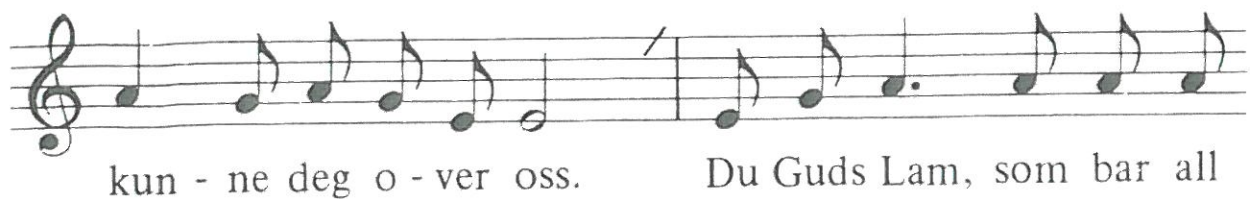

Herrens navn. Ho-si-an - na i det høy - es-te.

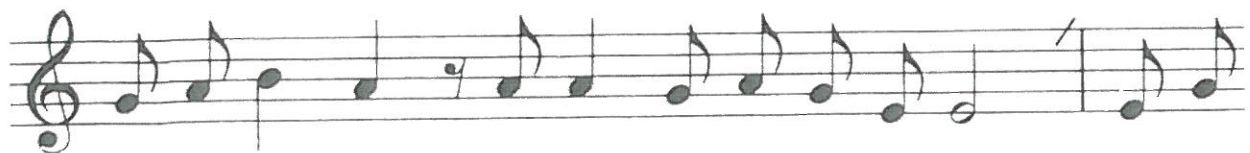
013 — Agnus Dei i botstid

Du Guds Lam, som bar all ver-dens syn - der, mis -

kun - ne deg o - ver oss. Du Guds Lam, som bar all

verdens syn - der, mis - kun - ne deg o - ver oss. Du Guds

Lam som bar all verdens syn - der, gi oss din fred.

3. F e s t s a n g e r

014 — Kyrie eleison i festtid

Ky-ri-e e - le - i - son, Gud Fa - der, miskun - ne deg.

Kris - te e - le - i - son, Her - re Krist, mis - kun - ne deg.

Ky-ri-e e - le - i - son, Hel - lig Ånd, mis - kun - ne deg.

015 — Sanctus i festtid

Hel - lig, hel - lig, hel - lig er Herren Se - ba - ot, all

jor - den er full av hans her - lig - het. Ho - si - an - na i det

høy - es - te. Vel-sig-net væ-re han som kom-mer i
Herrens navn. Ho-si-an - na i det høy - es - te.

016 — Agnus Dei i festtid

Du Guds Lam, som bar all verdens syn - der, mis -
kun-ne deg o - ver oss. Du Guds Lam, som bar all
verdens syn - der, mis-kun-ne deg o - ver oss. Du Guds
Lam, som bar all verdens syn - der, gi oss din fred.

4. M i d d e l a l d e r s k e s a n g e r

017 — Kyrie XI (Orbis factor), A

Se Salmeboken nr 939.

018 — Gloria VIII (De angelis)

Se Salmeboken nr 942.

019 — Sanctus XVIII (Deus genitor alme)

Se Salmeboken nr 947

020 — Agnus Dei XVII (Kyrie salve)

Se Salmeboken nr 948.

5. Moderne Kyrie-sanger

021 — Kyrie eleison av Egil Hovland

Se Salmeboken nr 938.

022 — Kyrie eleison av Trond Kverno

Se Salmeboken nr 940.

6. Alternative Gloria-sanger

023 — Gloria med menighetsomkved

P. Æ - re væ - re Gud i det høy-es - te!

M. Og fred på jor - den blant men-nes-ker som har Guds

vel - be - hag.

Vi lo - ver deg, vi pri - ser deg, vi til - ber deg,

vi opp-høy-er deg.

K. Vi hyller deg for din store herlighet,
Herre Gud, himmelske konge, allmektige Fader.

M. Vi lover deg, vi priser deg, vi tilber deg,

vi opphøyer deg.

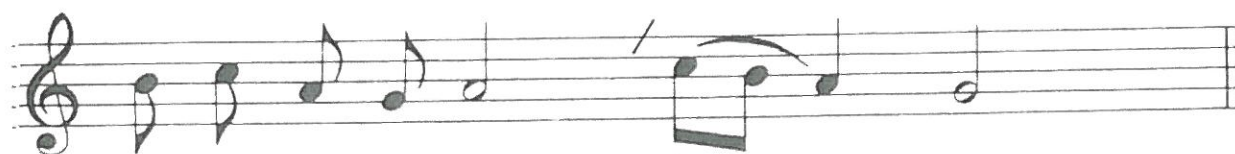
K. Herre, Guds enbårne Sønn, Jesus Kristus, Guds Lam som bar all verdens synder, miskunne deg over oss. Du som sitter ved Faderens høyre hånd, hør vår bønn.

M. Vi lover deg, vi priser deg, vi tilber deg, vi opphøyer deg.

K. For du alene er hellig, du alene er Herre, du alene er den høyeste, Jesus Kristus, med Den Hellige Ånd i Faderens herlighet.

M. Vi lo - ver deg, vi pri - ser deg, vi til - ber deg,

vi opp - høy - er deg. A - men.

024 — Gloria i klassisk form

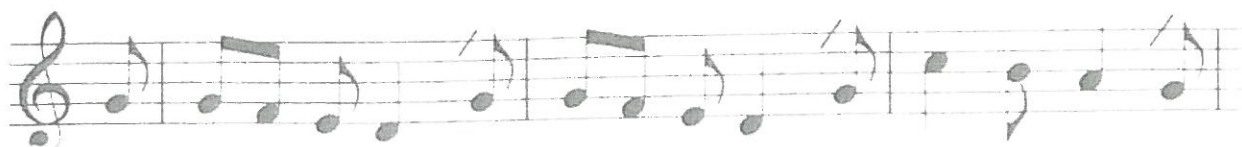
F. Æ - re væ - re Gud i det høy - es - te!

M. Og fred på jor - den blant men - nes - ker som har

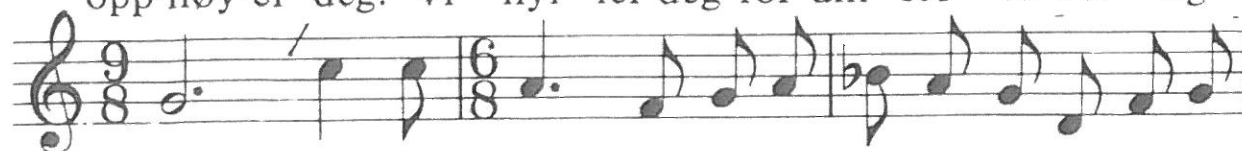
Guds vel - be - hag.

Vi lo - ver deg, vi pri - ser deg, vi til - ber deg, vi

opp-høy-er deg. Vi hyl - ler deg for din sto - re her - lig-

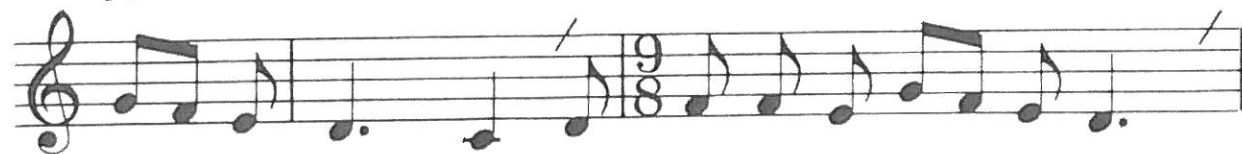
het. Her-re Gud himmelske kon-ge, all-mek-ti-ge

Fa - der. Her - re Guds en-bår - ne Sønn,

Je - sus Kris - tus, Guds Lam som bar all

ver - dens syn - der, mis - kun-ne deg o - ver oss.

Du som sit-ter ved Fa-de-rens høy - re hånd, hør vår

bønn. For du a - le - ne er hel - lig.

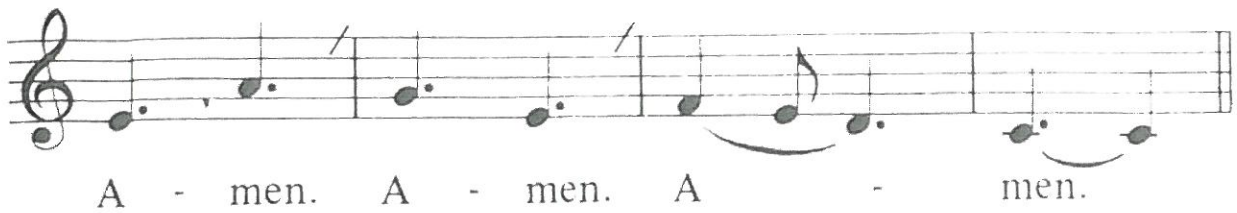
Du a - le - ne er Her - re. Du a - le - ne

er den Høy-e - ste, Je - sus Kris - tus

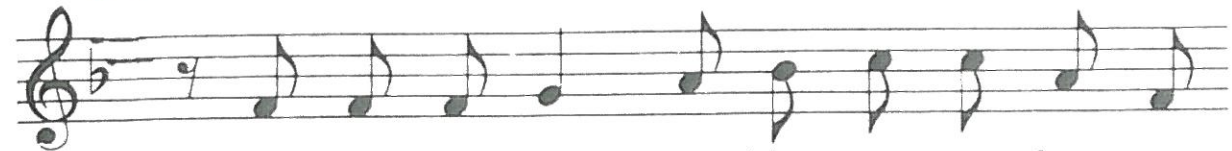
med den Hel-li - ge Änd i Fa - de - rens her - lig - het.

025 — Gloria med høytidsvers

P. Æ - re væ - re Gud i det høy - es - te!

M. Og fred på jor - den, blant men - nes - ker som

har Guds vel - be - høg.

Menigheten fortsetter: Vi lover...

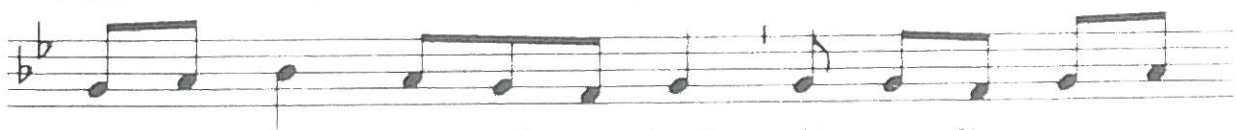
Se Salmeboken nr 263, vers 2-4.

7. Alternativ Credo - sang

026 — Credo - Nicenum

L(F) Vi tror på én Gud, **F** den all - mek - ti - ge Iar,

som har skapt him - mel og jord, alt syn - lig og u -

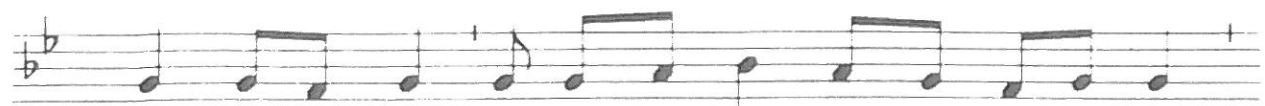
syn - lig. **A** Vi tror på én Her - re, Je - sus Kris - tus,

Guds en - bår - ne Sønn, født av Fa - de - ren før al - le

ti - der, **F** Gud av Gud, lys av lys, sann Gud av sann Gud.

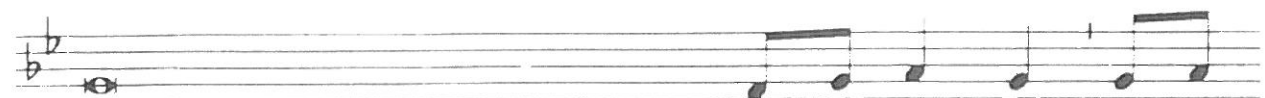
A født, ik - ke skapt, av sam - me ve - sen som Fa - de - ren.

Ved ham er alt blitt skapt. **F** For oss mennesker og til vår

frel - se steg han ned fra him - me - len, **A** og ved Den

Hellige Ånd og av jom - fru Ma - ri - a ble han

men - nes - ke av kjøtt og blod. **F** Han ble kors - festet for oss

under Pon - ti - us Pi - la - tus, led og ble be - gra - vet,

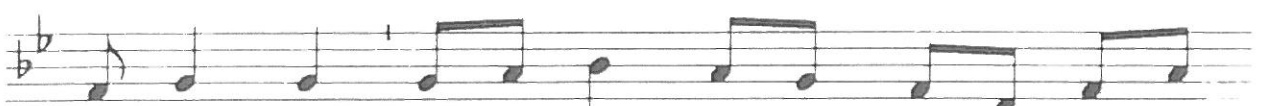
A opp - stod den tred - je dag et - ter Skrif - te - ne og fór

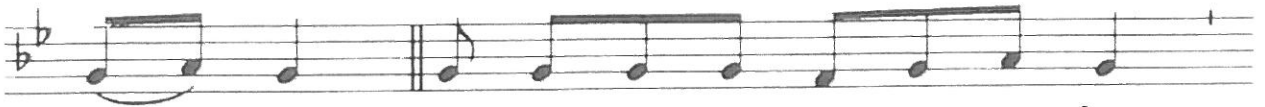
opp til him - me - len, sit - ter ved Fa - de - rens høy - re hånd,

F skal komme i - gjen i her - lig - het for å dømme levende

og dø - de, og hans ri - ke skal væ - re u - ten

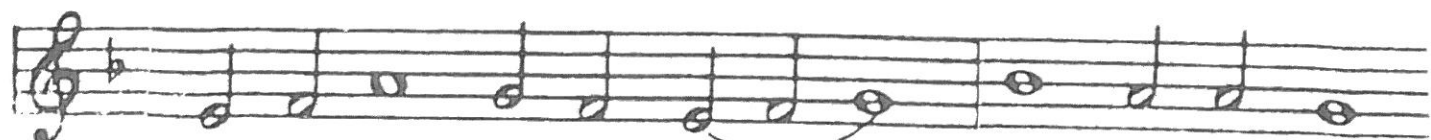
en - de. **A** Vi tror på Den Hel - li - ge Ånd,

som er Her-re og gjør le-ven-de, som utgår fra Fa-de-
 ren og Søn-nen, **F** til-bes og æres sammen med Fa-de-
 ren og Søn-nen, og som har talt gjen-nom pro-
 fe-te-ne. **A** Vi tror på én hellig, allmenn og apo-
 sto-lisk kir-ke. **F** Vi be-kjen-ner én dåp til
 syn-de-nes for-la-tel-se **A** og ven-ter de
 dø-des opp-stan-del-se og et liv i den
 kom-men-de ver-den. **A** - men.

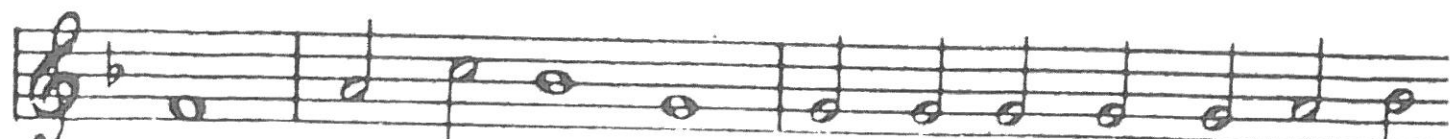
8. Alternativ tekst til Herrens bønn

027 — Herrens bønn i eldre oversettelse

Fa-der vor du som er i him-me-len! Hel

- li-get vor-de dit navn; kom-me dit ri -

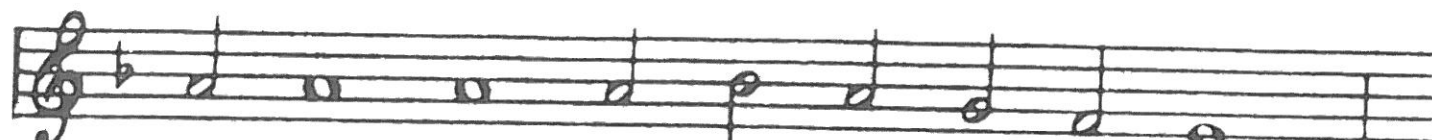
ke; ske din vil - je, som i him-me-len, saa og

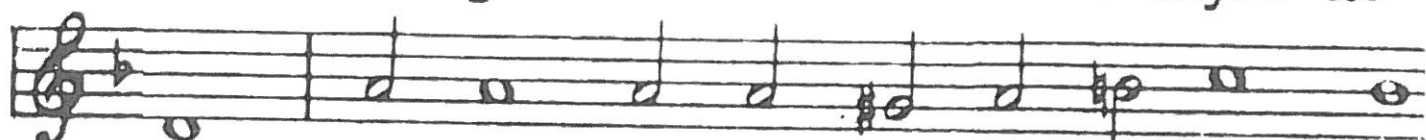
paa jor-den; giv os i - dag vort dag -

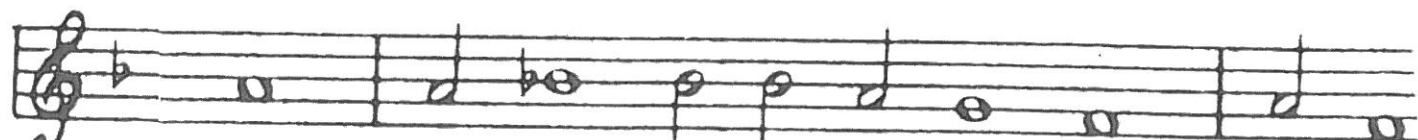
li - ge brød; og for - lat os vor skyld,

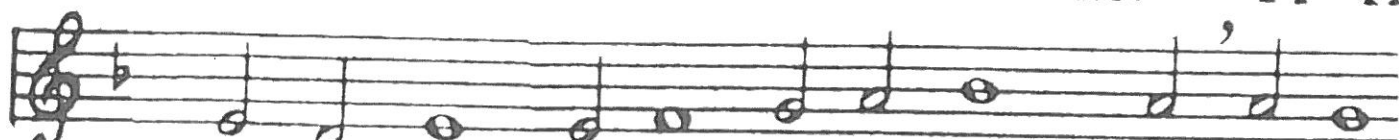
som vi og for - la - ter vo - re skyld - ne -

re; og led os ik - ke ind i fri - stel

- se; men fri os fra det on - de. Ti ri

- ket er dit, og mag-ten og æ - ren i e

- vig-het! A - - - - men.

9. Måltidssang

028 — Salmevers før måltid

L. Al - le ven - der au - go si - ne til deg, →

og du gjev dei al - le dei - ra fø - de i

ret - te tid. A. Du op - nar di

mil - de hand, Gud, og met - tar alt le - van -

de, alt le - van - de med hug - - nad.

The image shows a musical score for two staves. The top staff is in treble clef and the bottom staff is in bass clef. Both staves have a key signature of two sharps (F# and C#). The lyrics are written below the staves. The top staff contains a melody with a long note on 'hug' and a final note on 'nad'. The bottom staff contains a bass line with several notes. The lyrics are: 'de, alt le - van - de med hug - - nad.'

